

Eliška Kvěchová: Osídlení pozdní doby bronzové na břehu Litovického potoka (Hostivice, okr. Praha-západ). Ústav pro pravěk a ranou dobu dějinnou/Ústav pro archeologii FF UK, Praha 2013. 117 stran textu, 17 Obr. (mapy, grafy, tabulky), obrazová příloha: 83 Tab. (mapy, plány a řezy objektů, kresby a fotografie movitých nálezů), 74 s. databáze keramiky, 27 s. katalogu objektů.

Sídliště období popelnicových polí – kultury knovízské a štítarské¹ – patří ve středních Čechách k nálezům až příslovečně častým a četným. Přesto je zpracovaných a publikovaných lokalit tohoto druhu dosud minimum, což značně ztěžovalo vyhodnocení nových nálezů, protože chyběl utříděný srovnávací materiál. Příčinou je především zahlcující početnost keramického fondu. K pracem, které v posledních několika letech tento stav pomohly výrazně zlepšit, patří i předložená diplomová práce Elišky Kvěchové. Ta zpracovala část polykulturního sídelního areálu u Hostivice, postiženého stavbou logistických hal, kterou zkoumala r. 2002 I. Pleinerová z ARÚ AV ČR Praha. Celý areál by nebylo možno zpracovat v rámci diplomové práce, a protože se na uvedeném segmentu kumulovalo štítarské osídlení na rozdíl od sousedních pozemků, vyděloval se logicky z ostatní plochy a nabízel se k samostatnému uchopení. Relikty nemovitých objektů pak naznačovaly možnost řešit otázky zástavby a organizace sídliště; to se bohužel – jako již tolikrát (srov. za všechny *Smejtek 2011*) – ukázalo jako nemožné následkem příliš hluboké skrývky. E. Kvěchová se však i z tohoto politováníhodného stavu pokusila s velkou pilí a zodpovědností vytěžit maximum.

Práce má logické členění, obsahuje náležitosti odborného pojednání. V *Úvodu* autorka řádně vysvětluje souvislosti výzkumu, volbu tématu, východiska a předpoklady zpracování. Následuje kapitola 2. *Dosavadní stav bádání*, do níž je před vlastní přehled stavu archeologického poznání k. ú. Hostivice (dějiny bádání, pravěké osídlení) nečekaně zasazen i přehled přírodních poměrů a po ní naopak následují kapitoly věnované štítarské kultuře jako takové – tyto úseky by bylo logičtější a obvyklejší zařadit samostatně. V podkapitole 2.4 *Štítarská kultura – vývoj a stav poznání* autorka nezbytně věnuje velkou pozornost chronologii a periodisaci; tato kapitola je evidentně zpracována na základě odpovídající kapitoly ve výše citované práci L. Smejtky, což by zde ovšem mělo být uvedeno. Autorka také na Obr. 1 (s. 22) reprodukuje chronologickou tabulku z citované Smejtkovy práce, ale v Seznamu zkratk na s. 12 má odlišné vymezení chronologických stupňů podle APČ 5; na práci samotnou to vliv nemá, ale bylo by to vhodné vyjasnit. Navazující podkapitola představuje *Štítarskou kulturu v evropském (fakticky ovšem střeoevropském) kontextu kultur popelnicových polí*; opět by bylo vhodné citačně dořešit využití nepublikovaných výukových materiálů. Poslední odstavec je připojen mírně neorganicky. Výrazně podrobněji a komplexněji je zpracována podkapitola 2.6 *Archeologická charakteristika štítarské kultury* – má oddíly věnované sídlištěm, pohřebním zvyklostem, výrobě keramiky a kovových artefaktů. Autorka správně konstatuje limity vypovídací schopnosti pramenů dané jejich fragmentárností a odpadní povahou. Blok uzavírá kap. 2.7 *Štítarské osídlení mikroregionu Litovického potoka*. Kap. 3. *Deskripce studované plochy* shrnuje důvody, okolnosti a průběh záchranného výzkumu lokality. Z údajů vyplývá, že lokalita byla postižena drastickou skrývkou vesměs až na podloží, takže – obdobně jako v Kněževsi – byla bez výzkumu zničena kulturní vrstva a většina objektů až na spodky těch nejhlubších a pramenná základna tím byla fatálně redukována.

Kapitolou 3.2 začíná analytická část. Uvedena je řádně zpracovaným vysvětlením metody popisu a evidence nemovitých a movitých nálezů. Nejvíce je třeba ocenit autorčinu houževnatost při namáhavém a podrobném rozboru keramiky; tu prováděla za průběžných konzultací s odborníky – A. Němcovou, z jejíhož popisného systému vychází (místy jej doplňuje systémem Sklenářových slovníků NM, který je obecnější, ale v některých bodech logičtější), a M. Slabinou. Vlastní analýzu spolu s diskusí obsahuje kap. 4. (Databáze keramiky a katalog objektů jsou zařazeny na konec

¹ Autorka používá pojmu štítarská kultura ve smyslu L. Smejtky, s tímto přístupem se ztotožňuji a souhlasím.

příloh; autorka se tak rozhodla z technických důvodů, aby nezahlcovala text práce – toto řešení sice nelze doporučit, ale ani vytknout jako chybné.) Je třeba pochválit více než dvojstránkovou kapitolu 4.1.1 *Kritika pramene*, v níž autorka opět ukazuje, že si je vědoma limitů vypovídacích schopností zpracovávaného fondu; kritické poznámky obsahují i další kapitoly. Kap. 4.2 pojednává postupně o jednotlivých druzích a typech nádob, autorka se opírá především o názvosloví O. Chvojky, které místy, třebaže ne systematicky, koriguje opět systémem Slovníků NM a dalších prací o předmětném období (kompletní revize terminologického systému by byla náročnějším úkolem, který by vybočoval z rozsahu zadání). *Diskuse* (kap. 4.3) je zpracována kvalitně, systematicky po vybraných problémech; je zaměřena v zásadě na interpretaci a chronologii nemovitých situací. Závěr je pak formulován přehledně, obsahuje podstatné údaje a naznačuje další perspektivy.

Soupis literatury (str. 109-116) je dostatečně rozsáhlý, nechybí žádný ze základních titulů. Je rozdělen na Praměny (tj. archivní), Literaturu (měla by být asi zařazena jako první) a Elektronické zdroje. Citace jsou víceméně správně (určité potíže dělaly odkazy na elektronické zdroje v textu), pouze měly-li být podle vzoru AR, pak se čísla stránek v citačním odkaze v textu nepiší kursivou.

Rozsáhlé přílohy obsahují obrazové tabulky (číslované v rámci tematicky vymezených signatur A-E) – mapy, plány, výkresy objektů, kresby movitých nálezů a fotografie vybraných exemplářů, dále textový katalog objektů a výtisk databáze movitých nálezů. Mapy jsou v poměrně dobré kvalitě, popisky jsou však nepřesné: u Tab. A1:1 chybí údaj o podkladové mapě (druh, měřítko), popis Tab. A1:2 obsahuje nepřesné označení vyobrazené mapy (jde o 2. vojenské mapování). U Tab. A4 je uveden jako autor Č. Číšecký, není však zřejmé, že je autorem pouze technického řešení a nikoli již obsahu (včetně shromáždění dat). Plány a výkresy objektů jsou kvalitní, ale není uveden zdroj (poskytovatel) podkladu ani autor aktuálního zobrazení. Kresby keramiky jsou na vysoké úrovni (opět není uveden autor, zde jde však plně o práci E. Kvěchové); splňují formální i věcné požadavky na odbornou kresbu. Totéž lze říci o fotografiích keramiky.

Po stránce jazykové je práce na dobré úrovni. Často se bohužel vyskytují překlepy, patrně jako obvykle následkem spěchu a nedostatku času na korektury při dokončování. Místy se najdou chyby v čárkách, citační odkaz není kursivou, atd. Určité potíže činí autorce sloveso *předpokládat*, kterého užívá místy chybně i v případech, kde nejde o předpoklad (tj. pevně přijatou předběžnou domněnku), nýbrž o věc již známou, doloženou apod., anebo naopak pouze o úvahu, návrh, možnost, s níž se ještě pevně nepočítá (str. 24). Zbytečně se vyskytuje slovo *oblast* (např. by stačilo „na Sedlčansku“ namísto šroubovaného „v oblasti Sedlčanska“; str. 25).

Formální úprave práce nelze víceméně nic vytknout. Stránky výtisku databáze a katalogu objektů mohly být číslované. Seznam zkratk se obvykle umísťuje až za soupis literatury; zde je třeba poznamenat, že některé zkratky jsou nepřesné – u ARÚ AV ČR chybí upřesnění, že jde o pracoviště v Praze, u stupňů štitarské kultury by mělo být i zde uvedeno, o čí třídění jde, jestliže níže u obecných relativně chronologických stupňů to autorka uvádí; tam je definice HC jako „časné až mladohalštatského období“ zjevně nesprávná.

Předložená práce podle mého názoru splňuje nároky kladené na diplomovou práci a proto ji doporučuji k obhajobě. Práci navrhuji hodnotit známkou výborně.

V Praze dne 22. srpna 2012

PhDr. Zuzana Bláhová, Ph.D.

Literatura:

Kuna, M. – Němcová, A. 2012: Výpověď sídlištního odpadu. Nálezy z pozdní doby bronzové v Roztokách a otázky depoziční analýzy archeologického kontextu. Praha.

Smejtek, L. 2007-2011: Osídlení z doby bronzové v Kněževsi u Prahy 1-3. Praha.